

NEMZETKÖZI RENDÉSZETI FIGYELŐ

Nemzetközi Rendészeti Figyelő XI.

International Law Enforcement Observer XI.

Budavári Árpád

kapitányságvezető, rendőrségi
főtanácsos, rendőr ezredes
Fejér Vármegyei Rendőr-főkapitányság,
Gárdonyi Rendőrkapitányság
budavaria@fejer.police.hu

Lippai Zsolt

tanársegéd, rendőr alezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
lippai.zsolt@uni-nke.hu

Hlavacska Gergely

mestertanár
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
hlavacska.gergely@uni-nke.hu

Erdélyi Ákos

kriminológus, bűnügyi pszichológus,
doktorandusz
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Doktori Iskola
erdelyi.akos@stud.uni-nke.hu

Skorka Tamás János

Dr. mesteroktató, rendőr alezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
skorka.tamas@uni-nke.hu

Budavári Árpád

Goldstein H. és Neocleous M. a demokratikus társadalmak rendőrségeiről

Az egyes rendőrségi reformok részletes tanulmányozása előtt fontos megérteni és értelmezni a biztonsággal kapcsolatos nézetek és a biztonság védelmezésében kulcsszerepet játszó rendőrség társadalmi rendeltetését. „*A rendőrség tulajdonképpeni funkcióját tekintve egy szabad társadalomban anomália. Jelentős hatalommal látják el ugyan a végrehajtó hatalom rendszerében, ezt a hatalmat azonban csak vonakodva és korlátok közé szorítva adják meg neki. Hatalma, sajátos formáit tekintve – az egyének letartóztatásához, felkutatásukhoz, őrizetbe vételiükhöz és ellenük erőszak alkalmazásához való jog –, félelmetes, ahogyan képes a szabadságot szétrombolni, a magánszférába betörni, az egyénekre váratlanul és közvetlenül hatást gyakorolni. Ráadásul, ez az óriási hatalom, szükségképpen, a bürokrácia legalacsonyabb szintjén elhelyezkedőkhöz delegált, akik a legtöbb esetben ellenőrzés és felügyelet nélkül gyakorolják azt.*” (Goldstein, 1977.)

E gondolat mintegy felütésként olvasható Hermann Goldsteinnek, a problémaorientált rendészet atyjának *Policing a Free Society* című könyvében, és kitűnően illusztrálja a demokratikus rendészet alapdilemmáját: Melyek a rendőri hatalomgyakorlás keretei, és mi a rendőrség társadalmi szerepe egy demokratikus társadalomban?

Neocleous szerint a rendőrség története az államhatalom története. Következésképpen minden rendőrségi elméletnek tartalmaznia kell az államhatalom elméletét. Ugyanez megfordítva is igaz: az államhatalom bármely elméletének szükségszerűen tekintettel kell lennie a rendőrség működésére is. A rendőrség társadalmi rend kialakításában betöltött szerepéről írt *The Fabrication of Social Order* című könyvében megállapítja, hogy a biztonságról való modern politikai gondolkodás és ezzel együtt a mai rendészetfelfogás a feudális rend megbomlásával és a feudalizmus fenntartásában érdekelt uralkodó csoportok lehetőségeivel függ össze (Neocleous, 2000).

A feudalista rendfenntartás a „jó rend” kialakítására és megőrzésére, az államhatalmi status quo fenntartására létrehozott intézményrendszer volt. A 17–18. század fordulóján a piacgazdaságok létrejöttével a társadalmak nyitottabbá, a mindennapi élet problémái összetettebbé váltak. A közrend védelmezése olyan apparátust igényelt, amely az erőszak-monopóliumot szakértelemmel gyakorolja, és hatósági jogkörrel felhatalmazva képes érvényesíteni az állam által alkotott és elvárt rendet. Az állam és a polgárok viszonyát szabályozó közjog azonban ebben az időben még nem létezett, ahogy ebből következően a rendfenntartás társadalmi ellenőrzése sem. A társadalom ki volt szolgáltatva az állam akarátának, amely meghatározza, hogy mi a rend, ennek betartatásához pedig korlátlan felhatalmazást ad rendőreinek. Az abszolutizmus államirányító szemléletében a társadalmi rend kialakítása az uralkodó privilégiuma, melynek birtokában gondoskodhat az emberek megelégedését szolgáló együttélés szabályainak kialakításáról és a társadalmi békéről (Neocleous, 2000). E felfogásban az egyén biztonsági érdekei a rendfenntartásban egyáltalán nem jelentek meg, különösen abban az esetben, ha a társadalomban elfoglalt helyénél (például nemesi rangjánál) fogva nem élvezett előjogokat.

A felvilágosult abszolutizmusban a rendőrség intézményrendszere elsősorban a szegénységből fakadó problémák kezelését, ezzel együtt a munka felértékelését volt hivatott szolgálni (Neocleous, 2000). A polgári forradalmak nyomán létrejövő modern államokban a külső és belső biztonság védelmének szervezeti rendszere egymástól elkülönült, ekkor vált el a politikai-katonai szervezet a rendőrségtől. A belső biztonságot szavatoló rendszerek pedig elsősorban az emberi jogok oltalmazásának igényéből fakadóan váltak szét rendőrségi és nemzetbiztonsági szolgálatokra.

A modern polgári nemzetállamok kialakulásával, a magán- és közjog szétválásával, és az emberi és polgári szabadságjogok elismerésével a rendőri munka már nem csupán a fennálló hatalmat konzerváló erőszakszervezetként, hanem elsősorban mint professzionalitást igénylő szakma kezdett el működni.

A 19. század elején az ipari forradalom és az ezzel együtt járó polgáriasodás kialakította az erős állam szükségletét. A városok mérete és gazdasági jelentősége exponenciálisan fejlődött. Világossá vált, hogy a rendfenntartás addigi helyi szintű módszerei már nem elég hatékonyak. Angliában az állami rendőrség létrehozása érdekében a kormány parlamenti bizottságot hozott létre, melyet belügyminiszterré történő kinevezését követően Sir Robert Peel vezetett. Peel úgy vélte, hogy a rendőrség egységesítésének útja a hivatásszerűen üzött professzionális rendőrség létrehozása. A közmegegyezés elősegítése érdekében Peel nyilvánosságra hozta a szerveződő Metropolitan Police alapelveit, melyek a következők voltak.

1. A bűnözés és a rendbontás megelőzése, a katonai erővel való elfojtásuk és a szigorú jogi büntetés alternatívájaként.
2. Mindig felismerni, hogy a rendőrségnek a feladatai és kötelességei teljesítéséhez szükséges ereje attól függ, hogy a közvélemény elfogadja-e létezését, tevékenységét és magatartását, és hogy képes-e biztosítani és fenntartani a közvélemény tiszteletét.
3. Mindig fel kell ismerni, hogy a közvélemény tiszteletének és elismerésének biztosítása és fenntartása a közvélemény készséges együttműködését is jelenti a törvények betartásában.
4. Mindig fel kell ismerni, hogy a közösség együttműködésének biztosítása arányosan csökkenti a rendőri célok eléréséhez szükséges fizikai erő és kényszer alkalmazásának szükségességét.
5. A közvélemény kegyeit nem a közvéleménynek való megfeleléssel kell keresni és megőrizni, hanem azzal, hogy a politikától teljesen függetlenül, az egyes törvények tartalmának igazságosságára vagy igazságtalanságára való tekintet nélkül, pártatlan jogszolgáltatással szolgálják a közösséget.
6. Csak akkor kerüljön sor fizikai erőszak alkalmazására, ha a meggyőzés, a felvilágosítás és a figyelmeztetés nem bizonyul elegendőnek a jogkövetés vagy a közrend helyreállításának biztosításához, és csak a rendőri cél eléréséhez szükséges minimális mértékű fizikai erőt alkalmazzák.
7. Mindig olyan kapcsolatot kell fenntartani a nyilvánossággal, amely valósággá teszi azt a történelmi hagyományt, hogy a polgárok a rend őrei, a rendőrség tagjai pedig olyan polgárok, akiket azért fizetnek, hogy teljes idejű figyelmet fordítsanak olyan feladatokra, amelyek a közösség jóléte és létezése érdekében minden állampolgárra hárulnak.

8. Mindig el kell ismerni a rendőrség végrehajtó funkciói szigorú betartásának szükségességét, és tartózkodni kell attól, hogy akár csak látszólag is kisajátítsák az igazságszolgáltatást.
9. Mindig fel kell ismerni, hogy a rendőrség hatékonyságának próbája a bűnözés és a rendbontás hiánya, és nem a velük szembeni rendőri fellépés látható bizonyítékai.

A fenti alapelvek mentén működtetett Metropolitan Police-t tekintjük a közösségi rendészet előképének. Ebben a szemléletben a rendőrök egyenruhás állampolgároknak tekinthetők, akik felhatalmazásaikat arra használják, hogy polgártársaik beleegyezésével örökjenek a közbiztonság felett. Beleegyezésen azt értjük, hogy a rendőrség tevékenysége társadalmi konszenzuson alapul, mely a működés átláthatóságából, a hatáskörök gyakorlásának integritásából és az elszámoltathatóságukból következik. A rendőrség a közbiztonságot fenyegető veszélyek azonosítása érdekében konzultál a közösséggel, együttműködik más szervezetekkel.

Lippai Zsolt

A magánbiztonság és az állami rendőrség helyettesíthetősége és egymást kiegészítő jellege. A nők és lányok elleni erőszak esete az Egyesült Királyság vasúti hálózatán

Mindennapjaink megkérdőjelezhetetlen valóságává vált a magánbiztonsági és az állami rendészeti szektor együttműködése. A közös tevékenység fő eredményeként említhetjük annak hatékony bűnmegelőzési szerepét, a korábban klaszszikusnak tekintett rendőri szerepek magánbiztonsági tevékenységgé válását, ezáltal a biztonság megteremtésére és fenntartására fordított közkiadások csökkenését. Mindezek megjelennek Ariel Barak tanulmányában, amely egy, az Egyesült Királyság tömegközlekedési környezetében végrehajtott – a nők és lányok elleni erőszak eseteit vizsgáló – tudományos kísérlet eredményeit mutatja be. Vizsgálata rámutat, hogy a biztonsági őrök, a nem állami rendészeti szereplők tevékenysége gyakran legalább annyira hatékony, ha nem hatékonyabb a bűnözés kezelésében, a biztonsági szolgáltatások nyújtásában, mint a rendőrség. Tanulmányát három elemzési egység képezi, melyekben a bűncselekmények helyszíneit, az elkövetőket és az áldozatokat vizsgálja meg, szemléltetve a magánbiztonság és a rendőrség egymást kiegészítő, egymást helyettesítő jellegét. Összegzésként, bizonyítékokon alapuló, gyakorlati tartalmú bűnmegelőzési és bűnkezelési szakpolitikai ajánlásokat adva a brit közlekedési rendőrségnek, valamint az Egyesült Királyság vasúttársaságainak.

A bizonyítékon alapuló rendőri tevékenységről

Korunk rendészeti szakembereinek felkészítése során kiemelt jelentőséggel bír, hogy az egyén megértse a társadalom fejlődésének lehetséges és valószínű irányait, valamint azok hatásait. Az „itt és most” valósága mellett fel kell készülnenek a jövő kihívásaira. A rendészeti szervezeteket úgy kell pozicionálni, hogy az a körülmények és társadalmi elvárások változásával együtt sikeresek legyenek. Mindennek részét képezi a problémaorientált rendfenntartás is, amely nagy hangsúlyt fektet az olyan válaszokra, amelyek megelőző jellegűek, és nem függenek a büntető igazságszolgáltatási rendszer alkalmazásától. Különösen gondolva azokra, amelyek más állami szervek, a közösség és a magánszférra bevonásával valósulnak meg (amennyiben azok részvétele jelentősen hozzájárulhat a probléma megoldásához). A rendőri tevékenység nagy mértékben összeegyeztethető a – szakmailag és etikailag is megalapozott – bizonyítékon alapuló, problémaorientált bűnmegelőzési tevékenységgel.

Jelen recenzió a prediktív modellel szorosan összefüggő tudományos kísérlet eredményeit mutatja be, amelyet a Cambridge-i Egyetem Kriminológiai Intézetének munkatársa, a ResearchGate gondozásában, 2022-ben publikált.

Nők és lányok elleni erőszak esete az Egyesült Királyság vasúti hálózatán

Az Egyesült Királyság tömegközlekedési környezetében megvalósuló jogsértések megelőzése érdekében a 2022-ben elvégzett kutatás a magánbiztonság és az állami rendőrség együttműködési lehetőségeit kereste, különös tekintettel a nők sérelmére elkövetett erőszakos cselekményekre. A vasúti közlekedés során okozott károk mértéke, valamint ugyanitt a szexuális indítású deliktumok gyakorisága indokolja a nagyobb biztonságot garantáló megoldásokat. A kutatás eredményei alapján tömeges lakossági tájékoztató kampányokat, oktatási programokat, célzott technológiai fejlesztéseket és kreatív végrehajtási stratégiákat alkottak meg a vasúti hálózat környezete biztonságának növelésére.

Az elkövetési helyszínekre, az elkövetőkre és az áldozatokra fókuszáló kutatás módszertanát Ariel Barak tanulmánya jól érthető, olvasmányos módon foglalja össze. Hangsúlyozza, hogy a „klasszikus” rendőri szerepek mellett a magánbiztonsági megoldások nem csupán a közkiadások csökkentésével járnak, hanem hatékonyabb végrehajtást is eredményeznek. A magánszektor bekapcsolása mindig kevesebb költséggel jár, mint a rendőrségi erők igénybevétele. Ugyanakkor a tapasztalatok megerősítik az állami- és a nem állami szereplők együttműködésének fontosságát.

A kutatás első lépése a bűnügyileg leginkább fertőzött gócpontok azonosítására és feltérképezésére, a jellemző bűncselekményi kategóriák, rendőrségi nyilvántartások alapján történő beazonosítására vállalkozott. A feltárt „forró pontok” tekintetében meghatározásra került az oda rendelt magánbiztonsági erő létszáma, az általuk ott eltöltendő idő nagysága, és a visszatérő ellenőrzések gyakorisága. A teendők kijelölésénél számos korábbi kutatás eredményeit is figyelembe vették. A potenciális beavatkozás végrehajtása így a biztonsági őrök kezébe került, akiknek kizárólagos feladata a rendőrséggel való közvetlen (értsd: kevesebb papírmunkával és bürokráciával terhelt online) kapcsolatfelvétel lett. Jelenlétükkel javult az egyes helyszínek biztonsága. Figyelem vetült a szűkebb környezet jó megvilágítására, karbantartására és tisztaságára. Nyilvánvalóvá vált a sötét, zárt, szűk, elszigetelt, piszkos, rosszul karbantartott, graffitivel zsúfolt, akár alkoholt is áruló létesítmények közelségében lévő helyek bűnvonzó hatása.

A tanulmányban megállapításra került, hogy a rendőri nyilvántartások alapján azonosított „forró pontok” kezelésére, a „biztonságos terek” létrehozására kiváló lehetőséget biztosít a köz- és magánszféra együttműködése, amely kiegészült a megfelelő minőségű kommunikáción alapuló bejelentést fogadó rendszer üzembe állításával. A kutatás során mért statisztikai adatok szerint kedvező irányba változott a rendőrségnek tett bejelentések száma (csökkent a bűnelkövetési látencia és növekedett az észlelések száma), az elkövetések áldozatai pedig humánus ügyintézésről számoltak be.

A kutatás eredményei alapján az is bizonyítást nyert, hogy gyakran a jogellenes cselekmény elkövetésétől való célzott elrettentés, a „közvetlen és konkrét figyelmeztetés” is elegendőnek bizonyulhat ahhoz, hogy a jogsértő szándék a büntől való tartózkodásba forduljon, amennyiben a figyelmeztetés „értelmes dózisban” utal a várható kockázatokra és a remélt előnyök elmaradására.

Az angliai együttműködés margójára

Az angliai, akár ideálisnak is tekinthető komplementer rendészeti modell margójára írva jegyzem meg, hogy a magánbiztonsági ágazat jelentősége alapvetően függ attól, hogy az állami rendészeti szervek (elsődlegesen a rendőrség) mennyire hajlandóak elismerni a közösségi önvédelem biztonság megteremtésében betöltött szerepét. További lényeges alkotóelem a szektor társadalmi elfogadottsága és a megfelelő mértékű jogi szabályozás.

A magán- és közszféra közötti együttműködésnek törvényekben világosan meghatározott hatáskörök és illetékességek alapján kell megvalósulnia, ezáltal elkerülve a magánszektor esetleges visszaéléseit, melynek garanciális elemeit

a szigorú állami felügyeleti tevékenység adja. Mindezek alapján a biztonság megteremtése állami és nem állami szereplői közötti kapcsolat lényegében a következő elveken alapulhat:

- függetlenség (a szereplőknek speciális feladataik vannak, amelyek végrehajtása során azok szinte soha nem keverhetőek össze egymással);
- versenyképesség (a szereplők egymással versenyhelyzetben állnak);
- komplementaritás (ebben a modellben a szereplők egymás mellett léteznek a piacon, a feladatmegosztás határainak világos és pontos kijelölésével, egymás tevékenységének kölcsönös kiegészítésével);
- együttműködés (kölcsönös együttműködésen és támogatáson alapul, amelyet a közös cél erősít);
- partnerség (valamennyi szereplő nélkülözhetetlen a másik számára, erre alapozott teljes egyenlőségük).

Befejezés

Ariel Barak tanulmánya egy olyan, jelenleg még sokak által gyanakvással fogadott témára hívja fel a rendészettudomány figyelmét, mint a magán és közterületek közötti határvonalak elmosódását kísérő rendészeti pluralizáció, sokféleség. Az Egyesült Királyságban lezajlott kutatás azt igazolja, hogy az állami erőszak-monopólium alkotmányos rendje fenntartható a hatósági jogkörrel felruházott hivatalok, valamint a civiljogi önvédelem közötti harmonikus együttműködéssel, amennyiben az a közbiztonság megerősítését szolgálja.

Hlavacska Gergely

Felhagyás a kriminalizációval: a rendőrségi kultúra és a drogpolitika új irányai. Globális trend a drokkontroll büntetőjogi megoldásaitól, elmozdulás az ártalomcsökkentés irányába

A világ számos országában megfigyelhető tendencia, hogy a drogpolitika (drokkontroll) a hagyományos büntetőjogi megoldásoktól az ártalomcsökkentés felé tolódik el. Ezt mutatja az is, hogy a kriminalizáció alternatívájaként egyre több, a rendőrség által koordinált elterelésre épülő rendszer jelent meg. Bacon (2022) cikke azt vizsgálja, hogy a drokkontroll új módjai milyen mértékben esnek egybe, illetve reflektálnak a rendőri kultúra változásaira. A legfontosabb tendencia a rendőrség elhatárolódása a szerhasználók kriminalizálásától. A szerző továbbá azt is vizsgálja, hogy a rendőri kultúra átalakulását milyen hajtóerők vezetik. Ennek érdekében Anglia és Wales területén górcső alá vette a hatósági drokkontroll

innovatív módszereit. Bacon számos, a területen dolgozó rendőrrel készített interjút, és azt találta, hogy a személyes tapasztalatoknak döntő hatása van arra, hogy a rendőrök hogyan tekintenek a drogproblémára, és miként értelmezik saját szerepüket. Az attitűdváltozások egyik magyarázata lehet a bűnözői karrierről szerzett rendőri tapasztalat, különös tekintettel a kriminális utakat megszakító dezisztenciára, a bűnös életmóddal való önkéntes szakítás jelenségére.

A kábítószerrel kapcsolatos rendőri tevékenység mindig is „lehetetlen küldetés” és vitatott terület volt. Hosszú ideig a teljes tiltás volt a domináns ideológia, melynek köszönhetően a kábítószer-rendészet a bűnüldözési és büntető beavatkozásokra összpontosított. Az utóbbi években azonban egyre nagyobb hangot kap a nézet, hogy a „kábítószer elleni háború” emberi költségei meghaladják az előnyöket. Éppen ezért világszerte a birtoklás kriminalizálásának alternatívái jelentek meg: depönalizáció (büntetési tételek enyhítése), dekriminalizáció (szerhasználat nem büntetendő vagy szankcionálása kikerül a büntetőjog hatálya alól, például szabálysértésnek számít) és az elterelési intézkedések (a fogyasztás szankcionálása a hagyományos büntetőeljárástól különböző úton zajlik). A kábítószer-probléma hagyományos büntetőjogi eszközökkel történő kezelése helyett egyre inkább teret hódít a medikalizáció, a közegészségügyi kezelés.

Egyre több a bizonyíték arra, hogy a kábítószer-rendészet a hagyományos bűnüldözési válaszoktól az ártalomcsökkentés irányába mozdul el. Az ártalomcsökkentés fókuszában az egészségügyi, szociális, rendészeti és igazságszolgáltatási válaszok legcélszerűbb egyensúlya kap helyet.

Új gyakorlatok a kábítószer-rendészetben, amelyek támogatják az ártalomcsökkentést

A gyakorlatban ez olyan elterelési programok fellendülésében jelenik meg, amelyek a büntetőeljárás kényszer mellett nagyobb szerepet szánnak az oktatásnak, a felvilágosító, kezelési programoknak és a szociális támogatásnak. Bacon azt állítja, hogy a rendőrség a drogkontroll során kezdeményezője lehet a segítő-támogató, ártalomcsökkentő beavatkozásoknak. Angliában és Walesben a közeljövőben nem várható a kábítószerkontroll büntetőjogi reformja, de annál nyomatékosabbak a helyi rendőri vezetés kooperáción alapuló kezdeményezései. Ezek külön érdekessége, hogy a cselekvés belső motivációra és nem a hierarchiától érkező parancsra épül. Ilyen a régióban megjelent, említésre méltó rendőri kezdeményezések: *Somerset's Drug Education Programme*, *Durham's Checkpoint*, *North Wales Drug Policy 2020*, *Thames Valley's Drug Diversion Scheme Pilot*, *West Midlands Drug Policy Recommendation*. Ezek tehát mind olyan rendőri kezdeményezések, melyek megkérdőjelezik a fogyasztók büntetőjog

eszközeivel történő kezelését, és az ártalomcsökkentés irányába mozdítják el a kábítószer-rendészetet. A reform, az újítás a helyi rendőri szervektől indul. Persze érdemes volna tudni, hogy ezek az újítások mit is jelentenek pontosan és mennyire összeegyeztethetők a hivatalos drogpolitikával. Mindenesetre anynyi biztos, hogy ezek alulról jövő kezdeményezések, amelyeket a jelek szerint a közpolitika hajlamos elfogadni.

A rendőri kultúra változásai

A szerző rövid betekintést nyújt a rendőri kultúrával foglalkozó szakirodalomba. A fogalom alatt a rendőrök által elfogadott értékek, meggyőződések, hiedelmek és normák összességét értjük. Skolnick (1966) a jelenség leírására a „kognitív szemüveg” kifejezést használja. Egy sajátos szemléletmód, ahogy a rendőrök az embereket, helyzeteket és eseményeket látják. A szervezeti kultúra meghatározza, hogy az egyén hogyan fogadja környezetét, és mit gondol testülete társadalmi küldetéséről. Mindezek a hatások kimutathatók a szerhasználat kontrollját teljesítő hatósági reakciókban is.

Egy másik megközelítés a rendőri kultúra sokféleségét emeli ki. Herbert (1998) definíciója szerint a „válogatott sémák, eszközök és keretek gyűjtőszáka”, amelyből a rendőrök válogathatnak az új foratókönyvekhez is. De az, hogy ki mit használ fel ebből a kínálatból, az egyéntől függ. Rendszerint a múltbeli tapasztalat, esetleg a korábbi foglalkozás határozza meg, hogy a szubkultúra mely elemei fognak megjelenni az egyéni reakciókban. Pontosán ezért az egyes rendőrök között komoly érték- és attitűdbeli különbségek lehetnek.

A rendőrségi kultúra erősen befolyásolja azt, ahogy a rendőrök a társadalmat és munkájukat szemlélik. A kultúra rendkívül összetett jelenség. A szakirodalom szerint a kábítószer-politikával kapcsolatban a rendőrség évtizedeken keresztül ragaszkodott a keményvonalas mentalitáshoz (tough on drugs) és elsődleges szerepét abban látta, hogy érvényt szerezzen a törvénynek: az elkövetőket átadták a büntető igazságszolgáltatásnak.

Az elgondolás, hogy a törvény kikényszerítése képes megállítani a szerhasználatot, központi jelentőséget kapott. A szerhasználók, függők csoportja gyakran a rendőrség fennhatósága alá tartozó területként volt meghatározva.

A longitudinális vizsgálatok azt bizonyítják, hogy a régi vágású rendőri állomány mellett, akik általában a magasabb rendfokozatban szolgáló tisztek, egy újfajta rendőrtípus is kezd kitermelődni, aki a rend és a törvény értékei mellett a szolgálat, az empátia és az együttérzés értékeit is fontosnak tartja. Az utóbbi csoport tagjai a kulturális változások mozgatórugói, akik a helyi szinten jellemző elterelési szemlélet és az ennek keretében megvalósuló kezdeményezések elindítói.

A szerző a két szemléletmód közötti különbség magyarázatához nem a napjainkban már kissé el is koptatott generációs elméletet hívja segítségül, hanem az egyéni változásokat a bűnözői karrierrel foglalkozó kriminológiai szakirodalom felismeréseinek tulajdonítja. A tudós szemével nézve ebben nem is találhatunk semmi kivetnivalót: egyszerűen egy valamely területen kimunkált elmélet egy másik területet termékenyít meg. Rendőri szemmel nézve a kilépés (dezisztencia) fogalom átvétele meghökkentőnek tűnhet.

A dezisztencia-kutatásban nagy jelentőséget kap a „fordulópont” fogalma. Ezek olyan fontos, sorsdöntő események a bűnöző életében, amikor a bűnözőnek lehetősége van, hogy ezeken a pontokon kilépjen a bűnözői karrierből, felhagyjon a kriminális életmóddal. Ezek általában a munkába állás, házasságkötés vagy elköteleződés, szülővé válás fontos momentumai. A fordulópontok váltóként is működhetnek: az egyén lehetőséget kap, hogy letérjen addigi pályájáról. A fogalmi keret átültetése a rendőri pályára azt jelenti, hogy a rendőr életében is vannak olyan meghatározó tapasztalatok, történetek, melyek alapvetően változtathatják meg az egyén szerhasználókkal szembeni attitűdjét, a helyes drogkontrollról alkotott képét, és végső soron azt, hogy a jövőben bizonyos esetekben eltekint a hivatalos szankcióktól. A bűnüldöző és a bűnös életútjának párhuzamba állítása merész gondolat, de „van benne rendszer”!

A változás, a fordulat bekövetkezhet hirtelen, bizonyos nagyhatású eseménynek köszönhetően, de a változás lehet egy lassú, hosszan tartó folyamat is, ahol az apró lépések adódnak össze és eredményezik végül a szemléletváltást.

Módszertan

Bacon többféle módszertant használ: forráselemzést és interjúk elemzését. Ez utóbbi adja a tanulmány igazi rangját. A szerző 2018 májusa és 2019 októbere között 81 félig strukturált interjút készített az Anglia és Wales területén dolgozó és a drogpolitika új irányvonalát képviselő rendőrökkel. Az interjúk alanyait hólabda módszerrel választotta ki. A résztvevők a rendőrség különböző szintjein dolgoztak, és a szerepkörök széles skáláját ölelték fel. A módszer sajátossága ugyan nem teszi lehetővé, hogy a talált eredményeket általános érvényűnek tekintsük, de jól megvilágítja azokat a tapasztalatokat, amelyek fordulatot hoztak a rendőrök életében, és a drogkontroll új irányába terelték őket.

Az interjúkban elhangzottakat lekódolták, és ezeket elemezték. Bacon tipizálni próbálja, hogy az interjúalanyok hogyan jutottak el az új drogpolitikához. Az egyes típusokat az interjúkból kiemelt néhány soros részlettel támasztja alá.

Talán ezek az interjúrészletek a tanulmány legszínesebb, legéletszerűbb részei.

Hogyan jutottak el a rendőrök oda, hogy a dekriminalizáló irányzat szószólói legyenek? Az ide vezető út néhány változatát alább felsorolom.

Személyes tapasztalatok

Voltak, akik már úgy érkezett a szervezethez, hogy a kábítószer-fogyasztás kezelését közegészségügyi kérdésnek tekintették (egészségügyi modell).

Túlnyomó többségüknél a szerhasználattal kapcsolatos attitűdváltozás a rendőri pályán következett be. Egyeseknél mindez lépésről lépésre haladó lassabb folyamat, mely előbb utóbb eljut a fordulópontig. Másoknál a változás egy nagy erejű, meghatározó eseményhez kötött.

Ez utóbbira példa az a rendőr, akinek az hozta a fordulatot, hogy egy fiatal szexmunkással beszélgetett a lány függőségéről. Nem sokkal később a lányt meggyilkolták. Emiatt ötlött fel benne a kérdés, hogy a hagyományos büntetőjogi válasz vajon elegendő-e, avagy a rendőrségnek további felelőssége is van, amint az az említett esetből kiviláglik.

Másokat az úgynevezett forgóajtó jelensége (egy fogyasztó sokadszori előállítására vagy őrizetbe vétele) vezetett oda, hogy az eddig bevett rendőri gyakorlat elégtelen.

Volt, akinél az hozott változást, hogy több alkalommal is halott fogyasztókhoz hívták, akik túvel a vénájukban, összegörnyedve feküdtek nyilvános vécékben.

Több interjúalany számolt be arról, hogy büntudata van, amiért kábítószer-birtoklásért tartóztatott le valakit, aki egy jó darabig nem fog erkölcsi bizonyítványt kapni, és talán munkát is nehezen talál majd.

Másokat az zavart, hogy a rendőrség a fogyasztók megbüntetésével úgy érzi bevégezte dolgát. Az előállításon és az igazságszolgáltatás rendszerének való átadáson kívül nem tesz semmit a szerhasználókért – mondta egy tiszt, aki egy függőséggel és mentális problémákkal is küzdő házaspárt volt kénytelen kilakoltatni. Később mint hajléktalanokkal találkozott a párral.

A kábítószer-ellenes rendőri tevékenység etikai dilemmáktól terhes, ami komoly stresszt okozhat a szervezet dolgozóinak.

Már maga a szerhasználókkal való interakció is azt eredményezte, hogy a rendőrök nem fekete-fehéren látják a drogfogyasztást. Az élő emberekkel találkozáskor, történeteiket hallgatva a szerhasználóknak arcuk lett, hús-vér személyekké váltak, akikkel gyakran nehéz volt tárgyilagosan, részvét nélkül érintkezni.

Szintén változást idézhetett elő, ha a rendőrnek közvetlen környezetében, családtagjai vagy barátai között volt szerhasználó.

Különösen a fiatalabb nemzedék soraiban vannak olyan rendőrök, akiknek egyetemi éveik alatt sok olyan ismerősük akadt, akik rekreációs céllal használtak drogot.

Volt olyan rendőr, akinek egyik családtagja volt fogyasztó. Ez őt arra ösztönözte, hogy szakértővé váljon a drogmegelőzés területén, és helyi szinten a fogyasztás miatt előállítottak számára elterelési programot szervezzen.

Egy másik rendőrt saját lánya személyes tapasztalata indított arra, hogy drog-
edukációval kapcsolatos kezdeményezést tegyen. Lánya ugyanis első fesztivál-
ját végig az orvosi sátorban töltötte, mert rosszul reagált az ecstasy tablettára.

Volt olyan beszámoló, aki azt mondta, hogy náluk zenei fesztiválok során az
eligazításon elhangzik, hogy a fesztivál időtartamára az egyszerű birtoklás fe-
lett hunyjanak szemet.

Változás a terepen

Angliában és Walesben a pénzügyi megszorítások következtében jelentősen
csökkent a rendőrség költségvetése, és drámaian fogyatkozott a rendőrök szá-
ma is, ami napirendre tűzte a rendészeti munka újragondolását. A rendészet
új korszakában a rendőrség sokkal nyitottabbá vált az új kutatásokra és azok
érveire. Kötelező a költséghatékony működés, elvárás, hogy a hivatal azokat
a módszereket kövesse, amelyek valóban működnek. A realitásalapú rendé-
szet területén a különböző beavatkozásokat három nagy csoportba sorolják:
ami működik, ami ígéretes, és ami nem működik. Ahhoz, hogy a beavatkozás
vagy program a „működik” besorolást megszerezze, nagyon szigorú nemzet-
közi minőségbiztosítási feltételeknek kell megfelelnie (lásd marylandi mérési
skála). Ilyen költségvetési megszorítások mellett a rendőrség nem teheti meg,
hogy esetlegesen működő, ki nem próbált projekteket támogasson.

Egy másik fontos változás az angliai rendőrség világában a statisztikai szem-
lélet visszaszorulása, mely sajnos a mai napig meghatározza a hazai rendészeti
kultúrát, és használhatatlan, kirakatba való, kozmetikázott statisztikát eredmé-
nyez. A korábbi érában a rendőrség előszeretettel vette őrizetbe a fogyasztókat,
hogy az előállítások vagy felderítések irányszámait produkálni tudja. Habár az
eredményfókuszú rezsim nem változott, a helyi szervezeteknek mégis nagyobb
a mozgásterük a prioritások meghatározásában.

A rendőri irányítás intézményi struktúrája is megváltozott. 2012-től kezdve
a helyi rendőrség prioritásának meghatározása a közvetlenül megválasztott
PCC (Police and Crime Commissioner) hatáskörébe tartozik, aki a helyi ön-
kormányzatnak tartozik elszámolással.

Az Egyesült Királyságban a kábítószerkontroll jogi kerete nem változott. A je-
lenleg érvényben lévő drogstratégia ad némi mozgásteret egészségügy, rehabili-
tációs beavatkozások alkalmazására, a szerhasználat mögött álló okok kezelésére.

Konfliktus a rendőri kultúrában

A rendészetben a kriminalizáció vagy dekriminalizáció vita alapvetően a rend-
őrség küldetéséről szóló gondolkodás része. A kérdés a rendőrség öndefiníciója

körül forog, hogy a jognak érvényt szerző bűnüldöző szervként vagy a társadalom számára szolgáltatást nyújtó szervként határozza meg önmagát, mely mindent megtesz a közbiztonságért és az emberek jóllétéért. A rendőrségen belül kulturális konfliktus van a kábítószerkontroll helyes módjáról. A régi vágasú rendőrök a törvény normatív rendjéhez igazodnak, és azt mondják, hogy amíg új jogszabályok nem születnek, nekik kötelességük a fogyasztókat is felelősségre vonni. Az újabb generáció orientációs pontja az erkölcsi felelősség. Szerintük a rendőrség feladata nem merül ki a pusztá büntetésben, hanem ehelyett segítséget, oktatást, kezelési programokat és támogatást kellene nyújtani a fogyasztóknak.

A büntető iskola hívei általában azzal érvelnek, hogy a felelősségre vonás, az előállítás és a szabadságelvonás elrettenti a fogyasztókat, és pusztán ennek lehetősége is visszatartó erővel bír. A represszió hiánya rossz üzenet lehet a fogyasztók, különösen a fiatalabb generáció számára. Amíg a törvénytisztezők nincsenek az utcán, addig nem is tudnak kárt okozni a társadalomnak.

A kriminalizáció híveinek másik érve, hogy a fogyasztók letartóztatásával a kábítószerpiac és így a szervezett bűnözés elleni küzdelem lesz hatékonyabb: értékes információhoz jutnak a magasabb szintű terjesztőkről, kereskedőkről, futárokról.

Következtetések

Angliában és Walesben a rendészeti drokkontrollban még mindig a jogérvényesítő modell működik, amelyben a szerhasználókat rutinszerűen és rendszeresen büntetik. Az elmúlt években azonban új irányzat jelent meg, olyan programok indultak útjukra, amelyek a büntetőeljárás alternatíváit keresik.

Az illegális kábítószer jelenség elleni küzdelem alternatíváit a szerző a rendőrségi kultúra szemszögéből vizsgálta. Ez a kultúra korántsem egységes. A tanulmány bemutatja, hogy milyen személyes vagy strukturális okok állhatnak a szerhasználókkal szembeni attitűdváltozás mögött, ami azután a rendőrség által kezdeményezett segítő-támogató programokban ölt testet.

Erdélyi Ákos

Vékony jég a rendőrség és a katonaság között: a rendőrség militarizált megjelenésével kapcsolatos közfelfogás vizsgálata

Blaskovits és szerzőtársai (2022) tanulmánya meglátásom szerint olyan globális kérdésről értekezik, amely napjaink egyik központi szervezeti-szerveződési

kérdése, hiszen a rendőrség militarizálódása nem csak lokális, egy adott országot vagy régiót jellemző jelenség. A militarizálódás folyamata, saját jellegéből adódóan, az esetek döntő többségében valamilyen rendészettudományi vagy védelempolitikai szemszögből került vizsgálatra; jelen tanulmány szerzői viszont a pszichológiatudomány képviselői: mind a hat szerző kutatópszichológus, öten az ottawai Carleton University pszichológia karán, egy szakember pedig az Ottawai Egyetem pszichológiai iskolájában oktat és kutat.

A cikk, annak ellenére, hogy viszonylag nagy terjedelmű (több mint 25 oldal), nagyon jól tagolt és szervezett, a szövegtörzsek között pedig az érthetőséget szolgáló ábrák kaptak helyet, amelyek nagyon jól irányítják a figyelmet és segítik a tanulmány szöveg kognitív feldolgozását.

A tanulmány szerkezeti felépítését áttekintve egy jól strukturált, lényegre törő absztrakttal találkozunk, amelyben magyarázatot kapunk arra, hogy a kutatók milyen motivációval bírnak a téma kapcsán, valamint az elvégzett empirikus kutatás alapstruktúráját is megismerjük. A kutatásban kétezer közösség tagjait szólaltatták meg Kanada-szerte, akiknek egy manipulált fényképsorozat alapján kellett véleményt alkotniuk az azokon látható rendőrökről. Mint írják, az eredmények azt mutatják, hogy a közvéleményre inkább negatív attitűd jellemző az egyes militarizált öltözéket viselő tisztekkel kapcsolatban, többek között a megközelíthetőség, a bizalom és az erkölcsösség tekintetében. Ugyanakkor a közvélekedés szerint ezek a tisztek erősebbek, magabiztosabbak és felkészültebbek a fenyegető viselkedésre/veszélyes helyzetekre.

Egy nagyon rövid lélegzetvételű, szorosán a vizsgált kérdéskörhöz tartozó elméleti bevezetővel találkozunk, ami három, jól elkülönült bekezdésbe szerveződik. Az első részben a rendőri uniformis, vagyis a rendőrségi egyenruhák kialakulásáról, valamint azok fejlődéséről olvashatunk, amely számomra kifejezetten érdekes volt, hiszen olyan történetiségeket írtak le, amelyekről az olvasó – hacsak nem ebben a közegben végezte tanulmányait és szocializálódott –, nem hallott korábban. A második nagyobb bekezdés a militarizált felszerelések és öltözetek (*Perceptions of militarized uniforms and equipment*) kapcsán mutatja be röviden az egyes rendőrségi militarizációs egységeket, kiemelve a SWAT és az ERT (Emergency Response Teams) egységek megjelenését, és az ezzel járó militarizációs változásokat. Ilyen változás például a rendőrségi járművek fegyveres felszerelése, a rendőri egységek automata gépfegyverekkel való felszerelése, illetve az egyes taktikai egységek már-már katonai öltözetete. Az ezt követő harmadik bekezdés pedig azt tárja az olvasó elé, hogy az észlelt militarizált egyenruha és taktikai felszerelés vajon hogyan hat a rendőrséggel kapcsolatos közbizalomra (*Militarized uniforms/equipment and public trust in the police*). Ezzel kapcsolatban a szerzők két lehetséges következményt és eredményt tárnak elénk:

egyrészt a militarizált egyenruhák és felszerelések növelhetik a közvéleményben a rendőrségtől való félelem mértékét anélkül, hogy csökkenne a szakmaiság vagy a tisztelet megítélése. Ez lehetővé teheti a rendőrség számára a társadalmi kontroll fenntartását, és talán még a rendőrök, járőrök biztonságát is fokozhatja. Másrészt a militarizált egyenruhák és felszerelések csökkenthetik annak esélyét, hogy a rendőrség erős bizalmi kapcsolatot alakítson ki a közösségekkel. Ennek megvalósítása nehéz lehet, ha a rendőrségi öltözet miatt a szolgálatot teljesítő rendőr kevésbé tűnik barátságosnak vagy megközelíthetőnek.

A bevezető nem fárasztja az olvasó mentális képességeit, sőt inkább aktivizálja és orientálja a figyelmet a tanulmány főbb részére, a kutatómódszertanra és a kapott eredményekre.

A tanulmány hangsúlyosabb része a kutatómódszertan, amely a kutatásba bevont személyek deskriptív bemutatásával kezdődik. A kutatásban összesen 2617 fő vett részt; az előzetes adatbázis-tisztítást követően végül 2005 fő eredményeit dolgozták fel a kutatók. A kanadai kutatásban is – ahogyan az egyébként az empirikus kutatásoknál lenni szokott –, női túlsúly volt: a megkérdezettek 61%-a volt nő. A minta bemutatását követően a szerzők az alkalmazott kérdőíves eljárásokat mutatják be, amelyek között szerepelt egy általános demográfiai kérdéssor, amely tartalmazta többek között a kitöltők életkorát, nemét, lakóhelyét, állampolgárságát, etnikai hátterét, háztartási jövedelmét, jelenlegi foglalkoztatási státuszát, a legmagasabb iskolai végzettségüket és a rendőrséggel való kapcsolatukat. Ezt követően a Rendőrségi Legitimációs Skála (Police Legitimacy Scale) került felvételre, amelyet Kanadában 2019-ben validáltak. A skála 16 itemet tartalmaz, amelyeket a válaszadóknak egy négyfokú Likert-skálán kell értékelniük annak megfelelően, hogy az állításokkal milyen mértékben értenek egyet. A tételek olyan állításokat tartalmaznak, mint például: „*A rendőrség a tények alapján dönt.*”, vagy „*Amikor a rendőrség emberekkel foglalkozik, mindig a törvénynek megfelelően viselkedik.*” Minél magasabb az elért pontérték, annál erősebb annak meggyőződése, hogy a rendőrség mindig legitim módon jár el. Ezt követte a manipulált fényképek bemutatása, amelyeket a tanulmány szerzői a cikkben vizuálisan meg is jelenítenek, így téve lehetővé az ingeranyag pontos megismerését (lásd 216–222. oldal).

A kutatómódszertani ismertető után az eredmények kerültek bemutatásra, amelyek igen részletesen és minden aspektusból vizsgálva fogalmazódtak meg. A statisztikai elemzések azt mutatják, hogy a SWAT/ERT egyenruhát viselő, gépfegyverrel felszerelt hivatásos személlyel szemben sokkal pozitívabb attitűd mutatkozik: a karabélypuskát és SWAT/ERT egyenruhát viselő tisztet felkészültebbnek, erősebbnek és magabiztosabbnak értékelték, mint a járőr egyenruhát viselő tisztet, továbbá a kitöltők úgy érezték, hogy lényegesen kevésbé

lennének képesek legyőzni a karabélypuskát hordozó SWAT/ERT tiszteket. A résztvevők továbbá úgy észlelték, hogy a gépfegyvert és SWAT/ERT egyenruhát viselő tisztek kevésbé professzionálisak, mint amikor gépfegyver nélkül viselték csak magát a járőrruhát.

A generál diszkusszióban a szerzők arra a megállapításra jutottak, hogy az empirikus kutatás három fő kérdésre reflektál. Először is azokat a tiszteket, akiket militarizált öltözékben mutattak be, gyakran kevésbé tartották professzionálisnak, és kevésbé tartották alkalmasnak a rendőri hivatásra. Másodszor a résztvevők általában erősebbnek, magabiztosabbnak és a fenyegető magatartásra vagy a veszélyes helyzetekre felkészültebbnek értékelték a militarizált tiszteket. Harmadszor a résztvevőket megfélemlítették a militarizáltabb viseletek, ami számos módon negatívan hathat a rendőrség és a közösség közti kapcsolatra.

A tanulmány ugyanakkor nemcsak a száraz tényeket rögzítette, hanem kitekintésként olyan javaslatokat is megfogalmazott, amelyek a rendőrség militarizálódásának előnyeit igyekszik hangsúlyozni, és kiemelni, hogy ez a fajta militáris fellépés hogyan fordítható a rendőrség előnyére.

Skorka Tamás

Ukrán nők: Putyin háborújának áldozatai és a szexipar ragadozói

Hughes (2022) cikkéből kiderül, hogy napjainkig több millió menekült – többségükben nő és gyermek – távozott Ukrajnából. Az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztossága szerint az országon belül hat és félmillió ember kényszerült elhagyni lakóhelyét. Ez a negyvennégy milliós ország lakosságának csaknem egy-egyede. A második világháború óta ez a legnagyobb menekültszám Európában.

A humanitárius katasztrófa oka a Vlagyimir Putyin vezette Oroszország inváziója Ukrajna ellen. Putyin a Szovjetunió 1991-es összeomlását a 20. század legnagyobb geopolitikai katasztrófájának tartja és az elmúlt három évtizedben politikai és katonai céljai egyaránt a birodalom újjáépítésére irányultak, nem riadva vissza az erőszaktól, a népiirtástól sem.

A menekültek sok esetben csak személyes tárgyaikat tudják magukkal vinni. A nők és a gyerekek különösen sebezhetőek, s mivel nincsenek velük férfiak, így azonnal az emberkereskedők célpontjaivá válnak. Amint elhagyják Ukrajnát, már a határon gyanús férfiak ajánlanak számukra segítséget. Az európai szexipart képviselő stricik ragadozóként csapnak le a lányokra. Sokan közülük nem beszélnek csak ukránul vagy oroszul, sokan még nem jártak Ukrajnán kívül sem. Kiszolgáltatottak és segítségre szorulnak.

Lehangoló hírek érkeznek az ország belsejéből is. Az oroszok ukrán állampolgárokat, újságírókat, tisztségviselőket rabolnak el, erőszakkal deportálják az embereket a bombázott városokból, ahol nincs áram, víz vagy élelmiszer. Az elrabolt személyek a közösségi médián, illetve rokonokon, barátokon keresztül próbálnak kapcsolatot tartani.

A deportáltak száma hatezer és harmincezer között mozog. Az Azovi-tenger partján fekvő Mariupol város polgármestere arról számolt be, hogy az orosz megszálló erők húsz-harmincezer lakost evakuáltak erőszakkal. Az embereket buszokra kényszerítik, szűrő táborokba viszik, átvizsgálják, osztályozzák, majd az okmányaikat elvéve Oroszország belsejébe szállítják őket. Az embereket szállító konvojokról és a felállított sáttáborokról műholdfelvételek tanúskodnak. A Sztálin vezette Szovjetunióban 1936 és 1952 között százezreket deportáltak a maihoz hasonló módon. Mivel a legtöbb férfi Ukrajna védelmében harcol, feltételezhető, hogy az elhurcoltak többsége nő és gyermek. A mai napig semmit sem tudunk az oroszok szándékairól vagy a deportáltak sorsáról.

Sorra látnak napvilágot az ukrán nők és lányok elleni szexuális erőszakról szóló hírek. Lengyelországban, Németországban is vannak áldozatok, de az otthon maradtak sincsenek biztonságban. A Kijev környéki Brovaryban egy nő feljelentést tett, mert egy orosz katona megölte fegyvertelen férjét, majd többször megerőszakolta őt. Az Azovi-tenger partján fekvő, ostromlott Mariupolból evakuált fiatal lányokat egy zaporizsjai kórházba szállították, ahol végbélszakadással kezelték őket. Ukrajna oroszok által megszállt területein sokan lesznek nemi erőszak áldozatai, de történeteik legfeljebb a háború végén látnak majd napvilágot.

Az ukrán nők és lányok 1991-től a Szovjetunió felbomlásától és Ukrajna függetlenné válásától fogva a szexkereskedelem célpontjai. Ez a tendencia ismét felerősödött. Az ENSZ adatai szerint 2017 és 2020 között az Ukrajnából származó emberkereskedelem legtöbb áldozatát Oroszországban azonosították. Az emberkereskedőknek kisebb volt a kockázat Ukrajna keleti határán, mint Nyugat-Európa felé. Emellett Oroszországban nem voltak nyelvi akadályok, és történelmi kapcsolatok is léteztek. Most azonban a menekültáradat az ellenkező irányba halad. A háború elől szinte mindenki úgy menekül, hogy nyugatra, a határokon át Lengyelországba, Romániába, Moldáviába, Magyarországra és Szlovákiába megy; a menekültek mindössze hét százaléka halad kelet felé, Oroszországba. Nem tudni, hogy ez milyen hatással lesz az embercsempész-hálózatokra és az ott működő szervezett bűnözői csoportokra.

A figyelemfelhívás azonban megtörtént, a legtöbb aktivista és humanitárius segélyszervezet tudja, hogy az ukrán nők mennyire kiszolgáltatottak a szexuális kizsákmányolásnak és erőszaknak. A határátkelőhelyeken a rendőrség figyeli

a gyanús személyeket, és ha szükséges közbelép. A rendészeti szervek mellett a nem kormányzati szervezetek is részt vesznek a munkában. A célországokban, például Németországban a berlini rendőrség a közösségi médiában ukrán és orosz nyelven figyelmezteti a nőket és a gyerekeket, hogy ne fogadják el a férfiak gyanús ajánlatait. Romániában és Lengyelországban civil ruhás rendőrök keresik az áldozatokat kihasználni próbáló potenciális bűnözőket.

Közvetlenül az orosz invázió után az ukrán nők iránti kereslet az interneten is fellendült. Egyes pornográf oldalakon a felhasználók elkezdtek keresni az „ukrán lányok”, az „ukrán pornó” vagy a „háborús pornó” címeteket, és egyes szolgáltatók több ezer videót tölthettek fel ilyen címszavak alatt, feltételezhetően nem feltétlenül ukrán nőkről, de az oldal minden valószínűség szerint jól keresett ezzel a megoldással.

Feminista kutatók az ukrán nők szexuális kizsákmányolását vizsgálják Nyugat-Európába érkezésüket követően. A nőgyűlölet és a nők tárgyiasítása olyannyira elterjedt, hogy még a humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos munkájukat végző férfiak között is beszédtema. Elterjedt vélemény, hogy a kiszolgáltatott nők „olcsók, mert szegények”.

Németországban a prostitúció és a bordélyházak legálisak, a kormány együttműködik a szexiparral és szövetségeseivel. Az ukrán nőket saját nyelvükön tájékoztatják a szexiparba történő belépés lehetőségéről. A szexmunka egy módja annak, hogy névtelenül, munkavállalási engedély, iskolai végzettség és nyelvtudás nélkül pénzt keressenek. A szociális segélyből vagy a minimálbérből nem lehet fedezni az otthon maradt családtagok támogatását. Németországban ellentmondásos a helyzet, a belügyminiszter mindent meg akar tenni az ukrán nők védelme érdekében, ugyanakkor egy másik minisztérium az ország prostitúciós törvényéről tájékoztatja a menekülteket.

A női csoportok minden európai országban a szexuális kizsákmányolás és erőszak felszámolásán dolgoznak. Március közepén online találkozót tartottak *Stop a szexuális és reprodukív kizsákmányolásnak az ukrán menekültek ellen* címmel. Ez lehetővé tette a női csoportok számára, hogy megosszák egymással, amit tudnak az ukrainai helyzetről, valamint a nők és gyermekek károsodásáról. Számos helyi, regionális és nemzetközi nem kormányzati szervezet és kormányzati ügynökség nyújt szolgáltatásokat az erőszak és az emberkereskedelem áldozatainak. A Hughes mindenkit arra bátorít, hogy támogassa adományokkal ezeket a csoportokat.

Az ukrán nők helyzete rávilágít a nyugat-európai szexipar áldozatainak helyzetére. Hughes szerint az egész kontinensen el kell érni a prostitúció kriminalizálását és a nőkkel szemben oly sok erőszakos cselekményt elkövető férfiak, stricik, bordélyház-tulajdonosok felelősségre vonását lehetővé tevő, úgynevezett

svéd modell bevezetését. A szexuális erőszak és kizsákmányolás elleni harcban ki kell állni a demokrácia és a jogállamiság mellett, mert a nők jogainak és méltóságának kivívására csak a demokratikus folyamatok révén van lehetőség.

Felhasznált irodalom

- Barak, A. (2022). *The Substitutability and Complementarity of Private Security with Public Police. The Case of Violence Against Women and Girls on The Rail Network of The United Kingdom*. Preprint.
- Blaskovits, B., Bennell, C., Baldwin, S., Brown, L. E. A. & Korva, N. (2022). The thin blue line between cop and soldier: examining public perceptions of the militarized appearance of police. *Police Practice and Research*, 23(2), 212–235. <https://doi.org/10.1080/15614263.2021.1889378>
- Goldstein, H. (1977). *Policing in the free society*. Ballinger Publishing Company.
- Hughes, Donna M. (2022). Ukrainian Women: Victims of Putin’s War and Sex Industry Predators. *Dignity A Journal of Analysis of Exploitation and Violence*, 7(2), 1–9. <https://doi.org/10.23860/dignity.2022.07.02.01>
- Bacon, M. (2022). Desistance from criminalization: police culture and new directions in drugs policing. *Policing and Society*, 32(4), 522–539. <https://doi.org/10.1080/10439463.2021.1920587>
- Neocleous, M. (2000). *The Fabrication of Social Order: A Critical Theory of Police Power*. Pluto Press.
- Herbert, S. (1998). Police subculture reconsidered. *Criminology*, 36(2), 343–370. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1998.tb01251.x>
- Skolnick, J. (1966). *Justice without trial: law enforcement in democratic society*. Macmillan.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Budavári Á., Lippai Zs., Hlavacska G., Erdélyi Á. & Skorka T. (2023). Nemzetközi Rendészeti Figyelő XI. *Belügyi Szemle*, 71(9), 1647–1669. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.9.8>